

36 162 Goedkeuring van de op 5 juli 2022 te Brussel tot stand gekomen Protocollen bij het Noord-Atlantisch Verdrag betreffende de toetreding van de Republiek Finland en het Koninkrijk Zweden (Trb. 2022, 58)

Nr. 5 VERSLAG
Vastgesteld 7 juli 2022

De vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, belast met het voorbereidend onderzoek van dit wetsvoorstel, heeft de eer als volgt verslag uit te brengen van haar bevindingen. Onder het voorbehoud dat de regering op de gestelde vragen en de gemaakte opmerkingen afdoende zal hebben geantwoord, acht de commissie de openbare behandeling van dit wetsvoorstel voldoende voorbereid.

De voorzitter van de commissie,
Kuiken

Adjunct-griffier van de commissie,
Konings

1. Inleiding

De leden van de VVD-fractie bedanken de regering voor het spoedig toesturen van de stukken over de Goedkeuring van de op 5 juli 2022 te Brussel tot stand gekomen Protocollen bij het Noord-Atlantisch Verdrag betreffende de toetreding van de Republiek Finland en het Koninkrijk Zweden. Zij hebben hierover geen vragen en opmerkingen.

De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de Wet ter goedkeuring van de op 5 juli 2022 te Brussel tot stand gekomen Protocollen bij het Noord-Atlantisch Verdrag betreffende de toetreding van de Republiek Finland en het Koninkrijk Zweden. Deze leden hebben op dit moment geen verdere vragen of opmerkingen.

De leden van de SP-fractie hebben ter voorbereiding van het wetgevingsoverleg NAVO-toetredingsaanvragen van Finland en Zweden op 7 juli 2022 de volgende vragen:

- Zijn er in het kader van versterking van de oostelijke flank van de NAVO (*defence en deterrence*) plannen om NAVO-troepen in Finland/Zweden te plaatsen? Kunt u een toelichting geven?
- Kan de regering bevestigen dat er geen plannen zijn om Finland/Zweden in het *nuclear sharing*-programma van de VS op te nemen?
- Zitten er volgens de regering ook risico's aan de toetreding van Zweden en Finland? Zo ja, welke?
- Hebben zich (informeel) nog andere landen dan Zweden en Finland gemeld voor het NAVO-lidmaatschap?
- Deelt de regering de opvatting dat het trilaterale memorandum tussen Turkije, Zweden en Finland op geen enkele wijze mag leiden tot mensenrechtenschendingen in Turkije? Zijn hierover garanties gegeven? Zo ja, welke?

- Welke maatregelen zal de regering bilateraal nemen dan wel in NAVO-verband voorstellen om Turkije tot de orde te roepen inzake mensenrechtenschendingen? Bent u bereid openlijk de vrijlating van politieke gevangenen in Turkije te vragen, bijvoorbeeld van HDP-fractie leider Demirtas en vele anderen? Zo nee, waarom niet? Is de regering het ermee eens dat een bondgenoot ook moet worden aangesproken op andere gronden dan de veiligheid van het bondgenootschap, zoals mensenrechtenschendingen? En dat het ook niet bij aanspreken hoeft te blijven?
- Heeft de regering kennisgenomen van de Amerikaanse aarzelingen met betrekking tot de gevolgen van deze trilaterale afspraken tussen Turkije, Zweden en Finland voor de positie van de PYD/ YPG in Noordoos-Syrië en de oorlog tegen Islamitische Staat? Op welke wijze wordt voorkomen dat de oorlog tegen Islamitische Staat opklaait als gevolg van deze overeenkomst?¹
- Steunt de regering de bepaling in het trilaterale memorandum dat Finland en Zweden Turkije zullen steunen bij betrokkenheid van Turkije in het Gemeenschappelijk Veiligheids- en Defensiebeleid? Zo ja, waarom?
- Is de regering bereid mee te werken aan de bepaling in het trilaterale memorandum dat Finland en Zweden Turkije zullen steunen bij volledige betrokkenheid van Turkije in met name het PESCO-project Militaire Mobiliteit? Zo ja, waarom wijkt de regering af van het eerdere standpunt om Turkije niet deel uit te laten maken van PESCO? Zo nee, kunt u dat toelichten?
- Kan de regering, in het licht van de motie van de leden Jasper van Dijk en Dassen over een grotere rol van de OVSE (Kamerstuk 35925-V, nr. 69), de Kamer informeren over de resultaten van het recente bezoek aan de OVSE en de inzichten die het gesprek met de secretaris-generaal (van de OVSE) over Europese veiligheid heeft opgeleverd?

De leden van de GroenLinks-fractie hechten veel belang aan goede defensiesamenwerking met Europese en NAVO-partners om de vrede en veiligheid in Europa, maar ook in de rest van de wereld, te bevorderen. De voornoemde leden verwelkomen ook de voorgenomen toetreding van Zweden en Finland tot het NAVO-bondgenootschap. De leden van de GroenLinks-fractie zien de toetreding van voorgenomen landen als een historisch besluit. Niettemin, hebben de voornoemde leden nog enkele vragen over het voorgenomen besluit.

De leden van de GroenLinks-fractie merken op dat met name Turkije voorafgaand aan het besluit zijn ongenoegen heeft geuit over de uitbreiding van de NAVO. De bezwaren van Turkije zijn weggenomen door het sluiten van een memorandum met Zweden en Finland. Kan de regering delen wat de juridische basis is van het dit memorandum? De voornoemde leden merken op dat met name richting de ‘Koerdische kwestie’ verschillende concessies zijn gedaan. Hoe apprecieert de regering de concessies in het memorandum? Klopt het dat er een lijst van 73 Koerdische namen bestaat waar Turkije (mogelijk) uitlevering door Zweden van eist? Klopt het dat enkele van deze mensen ook een Zweedse nationaliteit hebben? Worden alle normale juridische waarborgen gehanteerd in het memorandum? Kan de regering verzekeren dat basale mensenrechten en het recht op een eerlijke juridische rechtsgang ook hier gewaarborgd blijft en zo ja, hoe kan de regering dit verzekeren? Ook waarschuwen de voornoemde leden voor precedentwerking. Hoe gaat de regering ervoor zorgen dat het sluiten van een memorandum niet

¹ Middle East Eye, 4 juli 2022, ‘Inside the meeting that broke Sweden and Finland's Nato deadlock with Turkey’ (<https://www.middleeasteye.net/news/sweden-finland-nato-turkey-deadlock-inside-meeting-broke>).

het gevolg heeft dat Turkije vaker concessies wil sluiten met bestaande NAVO-bondgenoten over 'gevoelige' kwesties?

De leden van de GroenLinks-fractie merken tevens op dat het NAVO-bondgenootschap met het voorgenomen toetreden van Zweden en Finland nog meer een Europees karakter krijgt. Wat betekent de toetreding van Zweden en Finland voor de militaire samenwerking binnen EU verband?

De leden van de SGP-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van (de stukken inzake) het wetsvoorstel betreffende de goedkeuring van de Protocolen bij het Noord-Atlantisch Verdrag inzake toetreding van Finland en Zweden. Zij hebben de volgende vragen. Welke gevolgen heeft toetreding van deze landen voor het functioneren en de slagkracht van de NAVO? Kunt u toelichten of en op welke wijze Finland en Zweden voldoen aan alle toetredingscriteria die de NAVO hanteert voor (potentiële) nieuwe leden? In hoeverre kan toetreding van deze landen tot de NAVO, in het licht van Russische oorlog in Oekraïne, bijdragen aan de-escalatie en aan geloofwaardige afschrikking en meer mogelijkheden tot verdediging van het bondgenootschappelijk grondgebied? Heeft toetreding van deze landen concrete gevolgen voor de gereedstelling of inzet van de Nederlandse krijgsmacht? Kunnen alle betrokken (NAVO-)landen zich vinden in de inhoud van de Protocolen? Wat zijn, na eventuele goedkeuring door het Nederlandse parlement en de parlementen van alle andere NAVO-landen en van de toetredende landen, de concrete formele stappen die nog gezet moeten worden voordat toetreding en deelname daadwerkelijk een feit zijn?

Het lid Omtzigt kan instemmen met de toetreding van Zweden en Finland tot de NAVO. Hij heeft één opmerking: het idee dat dit soort wetten binnen een dag door de Kamer goedgekeurd moeten worden, is bizar. Hij had hier graag meer tijd voor uitgetrokken. Hij heeft nog een aanvullende vraag: zijn er aan andere NAVO lidstaten – met name Turkije – toezeggingen gedaan om ervoor te zorgen dat alle landen akkoord gaan? Zo ja, wat zijn dan de toezeggingen die Zweden, Finland en Nederland in dat kader gedaan hebben.